

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

L. A. GEELHOED

esitatud 18. mail 2006¹

I. Sissejuhatus

1. Käesolevas kohtuasjas palutakse Euroopa Kohtul tõlgendada nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (edaspidi „loodusdirektiiv“)² artikli 3 lõiget 1 koostoimes sama direktiivi põhjendusega 6. Eelkõige küsib Verwaltungsgerichtshof, milliseid kaitsemeetmeid kohaldatakse niisuguste alade puhul, kus esineb esmatähtsaid looduslike elupaigatüüpe või esmatähtsaid liike ja mida ei ole komisjon veel kandnud loodusdirektiivi artikli 4 lõike 2 kolmanda lõigu kohaselt ühenduse tähtsusega alade loetellu.

II. Õiguslik raamistik

A. Ühenduse õigus

2. Loodusdirektiivi põhjenduse 6 kohaselt tuleb määrata konkreetsed erikaitsealad, et kindlaksmääratud ajakava kohaselt luua Euroopas sidus ökoloogiline võrgustik tagamaks ühenduse tähtsusega looduslike elupaikade ja liikide soodsa kaitsestaatuse taastamist või säilitamist.

3. Direktiivi artikli 3 lõike 1 kohaselt luuakse Euroopa erikaitsealade sidus ökoloogiline võrgustik Natura 2000. See võrgustik, mis koosneb aladest, kus esinevad I lisas loetletud looduslikud elupaigatüübid ja II lisas loetletud liikide elupaigad, võimaldab säilitada või vajaduse korral taastada asjaomaste looduslike elupaigatüüpide ja liikide elupaikade soodsat kaitsestaatust nende looduslikul levilal.

1 — Algkeel: hollandi.

2 — EÜT L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 14/02, lk 102.

4. Direktiivi artikkel 4 sätestab menetluse, mille kohaselt tuleb erikaitsealadeks määrata alad, kus esinevad direktiivis nimetatud liigid ja elupaigad. Lõiked 1–5 sätestavad:

liikide levilad moodustavad üle 5% riigi territooriumist, võivad oma territooriumil ühenduse jaoks oluliste alade valimisel kokkuleppel komisjoniga taotleda III lisas (2. etapp) nimetatud kriteeriumide paindlikumat kohaldamist.

„1. Iga liikmesriik esitab III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide ja asjakohase teadusinfo alusel alade loetelu, kus märgitakse, milliseid kohalikke I lisas nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liike alal esineb. [...]

Ühenduse jaoks olulisteks aladeks valitud alade loetelu kinnitab komisjon artiklis 21 sätestatud korras, märkides alad, kus esineb üks või mitu esmatähtsat elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

Loetelu koos ala käsitleva teabega saadetakse komisjonile kolme aasta jooksul käesoleva direktiivi teatavakstegemisest. [...]

3. Lõikes 2 nimetatud loetelu kehtestatakse kuue aasta jooksul alates käesoleva direktiivi teatavakstegemisest.

2. Komisjon kehtestab kokkuleppel kõikide liikmesriikidega III lisas (2. etapp) sätestatud kriteeriumide alusel ja artikli 1 punkti c alapunktis iii nimetatud kõigi viie biogeograafilise piirkonna ja artikli 2 lõikes 1 nimetatud kogu territooriumi kohta liikmesriikide esitatud loeteludel põhineva ühenduse jaoks oluliste alade esialgse loetelu, märkides alad, kust on üks või mitu esmatähtsat looduslikku elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

4. Kui ala on lõikes 2 sätestatud korras kinnitatud ühenduse jaoks oluliseks alaks, määravad asjaomased liikmesriigid ala erikaitsealaks võimalikult kiiresti, kuid hiljemalt kuue aasta jooksul [...].

Liikmesriigid, kus ühe või mitme esmatähtsa loodusliku elupaigatüübi ja esmatähtsate

5. Niipea kui ala on kantud lõike 2 kolmandas lõigus nimetatud loetellu, kohaldatakse selle suhtes artikli 6 lõikeid 2, 3 ja 4.”

5. Siseriiklikesse nimekirjadesse kantud alade hindamine ühenduse tähtsuse seisukohast on sätestatud direktiivi III lisas (etapp 2):

määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmist.

„1. Kõik alad, mis liikmesriigid on 1. etapis määratlenud aladeks, kus on esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid ja/või liigid, loetakse ühenduse tähtsusega aladeks.

2. Muude liikmesriikide nimekirjadesse kantud alade hindamisel ühenduse tähtsuse seisukohast, st nende panust I lisa loodusliku elupaiga või II lisa liigi soodsa kaitsestaatuse säilitamisse või taastamisse ja/või Natura 2000 võrgustiku sidususse, võetakse arvesse järgmisi kriteeriume:

[...]”

6. Loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on

7. Loodusdirektiivi artikli 6 lõige 3 sätestab, et iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

8. Loodusdirektiivi artikli 6 lõige 4 sätestab, et juhul kui hoolimata negatiivsest hinnangust kava või projekti tagajärgedele ala suhtes ja alternatiivsete lahenduste puudumisel tuleb kava või projekt üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel siiski ellu viia, peab liikmesriik võtma kõik vajalikud asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe kaitse. Liikmesriik teatab komisjonile vastu võetud asendusmeetmetest. Kui asjaomasel alal esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/või esmatähtsaid liike, võib kaa-

luda ainult neid seisukohti, mis on seotud rahva tervise või avaliku julgeolekuga, esmatahtsate soodsate tagajärgedega keskkonnale või komisjoni arvamuse kohaselt muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjustega.

üksnes juhul, kui looduskaitse eest vastutavad ametiasutused või pädevad institutsioonid kohaldavad lõplikku kaitse alla võtmise menetlust samaaegselt või viivitamatult pärast seda.”

B. Siseriiklik õigus

9. Baieri looduskaitseaduse (Bayerisches Naturschutzgesetz) artikli 48 lõige 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Artikli 45 kohaselt looduskaitse eest vastutavad institutsioonid või ametiasutused võivad III osa kohaselt rakendusmääruste vastuvõtmiseni anda määrusi või üksikakte III osas ette nähtud muudatuste keelustamise kohta maksimaalselt kuni kaheks aastaks, et tagada kaitstavate alade ja objektide ennetav kaitse, kui on oht, et need muudatused kahjustavad kavandatud kaitsemeetmete eesmärki; kui erilised tingimused nõuavad, võib seda tähtaega pikendada maksimaalselt ühe aasta võrra. Niisugust meedet võib võtta

III. Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

10. Hagejad vaidlustavad uue kiirtee A 94 sektori ehituse, mis ühendab Müncheneri Baieri liidumaa kaguosaga ning tagab ühenduse Austriaga. Föderaalsete kiirteede väljaehitamise ja vajaduse hindamise plaanis määrati selle ühendustee loomine „esmavaljaluks”. Tulevikus on planeeritud liita A 94 maanteeühendus üleeuroopaliste transpordivõrkude programmiga.

11. Vaidlusalune lõik läbib alasid, mille kohta oli Saksamaa Liitvabariik teinud 29. novembri 2004. aasta kirjas komisjonile ettepaneku liita need ühenduse tähtsusega aladena Euroopa võrgustikuga Natura 2000. Avaldusele lisatud ökoloogilistest andmetest tuleneb, et tegemist on muu hulgas direktiivi I lisa loetelus nimetatud esmatahtsa elupai-

gatüübiga „Sanglepa (*Alnus glutinosa*) ja hariliku saare (*Fraxinus excelsior*) kooslusega lammimetsad”. Komisjon ei olnud asjaomaseid alasid direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmanda lõigu kohaselt ühenduse tähtsusega alade loetelusse veel kandnud.

Euroopa Kohtu 13. jaanuari 2005. aasta otsust kohtuasjas C-117/03 kehtestada ühenduse tähtsusega aladeks sobivatele aladele, täpsemalt nendele, kus esineb esmatähtsaid elupaigatüüpe või esmatähtsaid liike, enne seda, kui Euroopa Ühenduste Komisjon on nad kandnud ühenduse tähtsusega alade loetelusse vastavalt eespool viidatud direktiivi artiklis 21 sätestatud menetlusele?

12. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et kõiki meetmeid tuleb võtta direktiivi eesmärke silmas pidades. Kuna praeguse menetluse hetkeseisu juures ei ole välistatud, et niisugune projekt mõjutab oluliselt esmatähtsaid elupaigatüüpe „lammimetsi”, võib seda ala mõjutav tegevus tähendada direktiivist tulenevate kohustuste rikkumist.

2. Kuidas mõjutab kaitsekorda tõsiasi, et nimetatud alad on juba kantud komisjonile direktiivi 92/43/EMÜ artikli 4 lõike 1 alusel saadetud siseriiklikku loetellu?

13. Verwaltungsgerichtshof peatas menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Milline kaitsekord tuleb direktiivi 92/43/EMÜ artikli 3 lõike 1 kohaselt – koostoimes sama direktiivi põhjendusega 6 ja võttes arvesse EÜ asutamislepingu artikli 10 teisest lõigust tulenevat keeldu võtta mis tahes meetmeid, mis võiksid kahjustada EÜ asutamislepingu eesmärkide saavutamist — ja järgides

3. Kas Baieri loodus- ja maastikukaitse ning virgestusseaduse artikli 48 lõikes 2 ette nähtud tingimustes on kõnealuste alade kaitsekord piisav, et olla koosõlas ühenduse õigusega direktiivi 92/43/EMÜ artikli 3 lõikes 1, koostoimes selle direktiivi põhjendusega 6 ja võttes arvesse EÜ artikli 10 teisest lõigust tulenevat keeldu võtta mis tahes meetmeid, mis võiksid kahjustada EÜ asutamislepingu eesmärkide saavutamist?”

14. Kirjalikke märkusi esitasid Bund Naturschutz in Bayern, J. Märkl jt, Friederike Nischwitz jt (edaspidi „hageja“), Freistaat Bayren ja komisjon. Poolte kohtukõned kuulati ära 6. aprilli 2006. aasta kohtuistungil.

IV. Õiguslik analüüs

15. Kahe esimese eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus saada selgitust kaitsetaseme kohta, mida tuleb kohaldada eelkõige alade suhtes, millel esineb esmatahtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/või esmatahtsaid liike ning mida saab pidada ühenduse tähtsusega aladeks, aga mida komisjon ei ole veel kandnud direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmanda lause kohaselt ühenduse tähtsusega alade loetelusse.

16. Eelotsusetaotlusest ilmneb veel, et eelotsusetaotluse esitanud kohus tahab teada, et kas alad, mida komisjon ei ole veel kandnud ühenduse tähtsusega alade loetelusse, peaksid olema kaitstud ühenduse kaitsekorraga või peaksid hoopis liikmesriigid üksi tagama alade kaitse siseriiklikku kaitsekorda kuuluvate asjakohaste meetmetega. Sõltuvalt vas-

tusest saab siseriiklik kohus kindlaks teha, milliste eeskirjade ja faktiliste asjaolude alusel hinnata projektiga eeldatavalt kaasnevaid kahjustusi.

17. Kõigepealt tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kohaldatakse direktiivist tulenevat liikmesriigi kohustust saavutada vastavas direktiivis ette nähtud eesmärgid ja täita selles sätestatud kohustused ning EÜ artiklist 10 tulenevat kohustust võtta kõik vajalikud üld- või erimeetmed, et tagada nende kohustuste täitmine, kõigile liikmesriigi ametiasutustele, kaasa arvatud kohtutele nende pädevuse piires.³

18. Sellest järeldub, et siseriiklikud kohtud peavad siseriikliku õiguse tõlgendamisel arvestama võimalikult suures ulatuses asjakohase direktiivi sõnastust ja eesmärki, et saavutada direktiiviga sätestatud eesmärk ning seeläbi täita EÜ artikli 249 lõike 3 nõudeid.⁴

19. Seega tekib küsimus, millist kaitset pakub loodusdirektiiv nendele aladele, mida

3 — Vt mh 10. aprilli 1984. aasta otsus kohtuasjas 14/83: Von Colson ja Kamann (EKL 1983, lk 1891, punkt 26) ja 13. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-106/89: Marleasing (EKL 1990, lk I-4135, punkt 8).

4 — Vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused Von Colson ja Kamann, punkt 26, ja Marleasing, punkt 8.

võib pidada ühenduse tähtsusega aladeks, kuid mida komisjon ei ole veel kandnud ühenduse tähtsusega alade loetelusse.

lis 21 sätestatud korras ühenduse jaoks oluliste alade loetelu (artikli 4 lõike 2 kolmas lõik ja artikli 4 lõige 3). Lõpuks määravad liikmesriigid ühenduse jaoks olulised alad erikaitsealaks (artikli 4 lõige 4).

20. Direktiiv taotleb Euroopas sidusa ökoloogilise võrgustiku loomist, et säiliks või taastuks looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku soodne kaitsestaatus.⁵ Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb loodusdirektiivi artiklis 4 sätestatud menetluse kohaselt määrata erikaitsealad.⁶

22. Vastavalt loodusdirektiivis kehtestatud ajakavale peavad liikmesriigid kolme aasta jooksul, st 10. juuniks 1995 tegema komisjonile ettepaneku kõikide alade kohta, mis tuleksid kõne alla Natura 2000 võrgustiku osadena. Seejärel peab komisjon kuue aasta jooksul alates käesoleva direktiivi teatavaks-tegemisest, st 10. juuniks 1998 kehtestama nende ettepanekute alusel ühenduse tähtsusega alade loetelu, mis liidetakse Natura 2000 võrgustikuga. Lõpuks peavad liikmesriigid kuue aasta jooksul, st 10. juuniks 2004 määrama ühenduse tähtsusega alad erikaitsealadeks.

21. Erikaitsealade määramise menetlus toimub artikli 4 kohaselt neljas astmes. Kõigepealt esitab iga liikmesriik alade loetelu, kus märgitakse, milliseid kohalikke I lisas nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liike seal esineb (artikli 4 lõige 1). Seejärel kehtestab komisjon kokkuleppel kõikide liikmesriikidega nende esitatud loeteludel põhineva ühenduse jaoks oluliste alade esialgse loetelu (artikli 4 lõike 2 esimene lause). Siis kinnitab komisjon artik-

23. Käesoleval juhul saatis Saksamaa Liitvabariigi valitsus komisjonile muu hulgas 29. novembril 2004 loodusdirektiivi artikli 4 lõike 1 kohaselt elupaigalade loetelu. Komisjon ei ole neid alasid ühenduse tähtsusega alade loetelusse veel kandnud.

5 — Direktiivi põhjendused 1, 3, 4, 5 ja 6.

6 — Direktiivi põhjendused 6 ja 7.

24. 13. jaanuari 2005. aasta otsuses *Società Italiana Dragaggi*,⁷ milles Euroopa Kohus pidi otsustama loodusdirektiivi artikli 6 kohaldamise üle, tühistas üks riigihanke korraldanud Itaalia ametiasutus kogu hanke-menetluse, mis puudutas ühes sadamas toimuvaid süvendustöid, kuna territoorium, kuhu oleks pidanud välja kaevatud pinnas maha laaditama, asus alal, mille Itaalia Vabariik oli loodusdirektiivi kohaselt esitanud komisjonile kaitsealaks määramiseks. Selles kohtuasjas tekkis küsimus, kas loodusdirektiivi artiklis 6 sätestatud kaitsenormid olid juba kohaldatavad, kuigi ala määramise menetlus direktiivi artikli 4 alusel ei olnud veel lõpule viidud. Euroopa Kohus sedastas oma otsuses:

Sellest ei järeldu siiski, et liikmesriigid ei peaks alasiid kaitsema alates hetkest, mil nad näitavad neid direktiivi artikli 4 lõike 1 alusel komisjonile esitatavas siseriiklikus loetelus aladena, mis võidakse määratleda ühenduse tähtsusega aladena.

Kui neid alasiid ei kaitsta piisavalt alates sellest hetkest, võib looduslike elupaikade ja loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärkide, nagu need on määratletud direktiivi kuuendas põhjenduses ja artikli 3 lõikes 1, saavutamine ohtu sattuda [...]”⁸

„[...] direktiivi artikli 4 lõiget 5 tuleb tõlgendada selliselt, et direktiivi artikli 6 lõigetes 2–4 ette nähtud kaitsemeetmed kehtivad ainult alade suhtes, mis on vastavalt direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmandale lõigule kantud ühenduse tähtsusega aladeks valitud alade loetelusse, mille komisjon on kehtestanud vastavalt selle direktiivi artiklis 21 sätestatud menetlusele.

25. Nimetatud otsuse kohaselt tuleb loodusdirektiivi artikli 6 lõigetest 2–4 tulenevaid kaitsemeetmeid võtta vaid alade suhtes, mille komisjon on kandnud ühenduse tähtsusega alade loetelusse.

26. Nagu hageja ja komisjon väidavad, ei tohi liikmesriigid *Natura 2000* võrgustiku etapiviisilise teostamise ajal tekitada kõne all olevatele aladele kahju ja nende kvaliteeti

7 — 13. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-117/03: *Società Italiana Dragaggi* (EKL 2005, lk I-167).

8 — Otsus *Società Italiana Dragaggi*, punktid 25–27.

muul viisil kahjustada. Sest liikmesriigid ei pea küll enne selleks ette nähtud tähtja möödumist võtma meetmeid direktiivi kohaldamiseks, kuid EÜ artikli 10 teisest lõigust koostoimes EÜ artikli 249 kolmanda lõiguga ja ka direktiivist endast tuleneb, et liikmesriigid peavad nimetatud tähtja jooksul hoiduma selliste sätete vastuvõtmisest, mis võiksid tõsiselt kahjustada direktiivis ette nähtud eesmärgi saavutamist.⁹ See kehtib ka siis, kui loodusdirektiivi artiklis 4 sätestatud ühenduse tähtsusega alade määramise menetlus veel kestab, nagu käesoleval juhul.

kavast ei peetud kinni, kuna liikmesriigid esitasid alad suure hiline misega.¹⁰

28. Mida pikemat aega on üks liikmesriik hiline n e n u d ü h e n d u s e t ä h t s u s e g a a l a d e l o e t e l u e s i t a m i s e g a , s e d a u l a t u s l i k u m a t k a i t s e t n e e d a l a d v a j a v a d . A n t u d j u h u l e i o m a t ä h t s u s t , k a s t e g e m i s t o n a l a d e g a , m i s s i s e r i i k l i k e s s e l o e t e l u d e s s e k a n t u n a o n e s i t a t u d l o o d u s d i r e k t i i v i a r t i k l i 4 l ö i k e 1 k o h a s e l t k o m i s j o n i l e , v ö i a l a d e g a , m i s n e n d e t u n n u s t e a l u s e l p e a k s i d o l e m a l i s a t u d ü h e n d u s e l o e t e l l u , a g a m i l l e s u h t e s e i o l e l i i k m e s r i i k t e i n u d k o m i s j o n i l e e t t e p a n e k u t l i s a d a s e e ü h e n d u s e t ä h t s u s e g a a l a n a E u r o o p a v ö r g u s t i k k u N a t u r a 2 0 0 0 . M ö l e m a l j u h u l p e a b l i i k m e s r i i k t a g a m a , e t s ä i l i k s a l a s i s e r i i k l i k ö k o l o o g i l i n e t ä h t s u s , k u n i a l a o n k a n t u d ü h e n d u s e t ä h t s u s e g a a l a d e l o e t e l l u .

27. Kuna ei ole järgitud loodusdirektiivis ettenähtud ajakava, tuleb rangelt kinni pidada liikmesriikide kohustusest hoiduda igasugusest tegevusest, mis ohustab tõsiselt loodusdirektiivis ette nähtud eesmärki. Selle kava kohaselt oleks pidanud 10. juuniks 2004 olema Euroopas loodud sidus ökoloogiline võrgustik. Kui seda kava oleks järgitud, oleksid asjaomased alad juba olnud loodusdirektiivist tuleneva kaitse all. Kohtule esitatud dokumentides märkis komisjon, et aja-

29. Hagejad väidavad, et liikmesriikide kohustustest hoiduda kõikidest tegevustest,

9 — 18. detsembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-129/96: Inter-Environnement Wallonie (EKL 1997, lk I-7411, punkt 45).

10 — Euroopa Kohus tuvastas, et kuna Saksamaa Liitvabariik ei edastanud komisjonile ettenähtud tähtja jooksul loodusdirektiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lauses nimetatud loetelu aladest koos direktiivi artikli 4 lõike 1 teises lauses ette nähtud informatsiooniga nende alade kohta, siis on ta rikkunud loodusdirektiivist tulenevaid kohustusi. 11. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-71/99: komisjon vs. Saksamaa (EKL 2001, lk I-5811). Vt ka 11. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjades C-67/99: komisjon vs. Iirimaa (EKL 2001, lk I-5757) ja C-220/99: komisjon vs. Prantsusmaa (EKL 2001, lk I-5831).

mis ohustavad loodusdirektiivis ette nähtud eesmäärke, tuleneb absoluutne keeld ala muuta.

30. Nad väidavad, et liikmesriigid on kohustatud säilitama alasid soodsas seisundis, kuni komisjon on arvamust avaldanud, kas vastavad alad tuleb kanda ühenduse tähtsusega aladena ühenduse loetellu. Selliste alade jaoks peaks kehtima kahjustamise keeld. See tähendab, et liikmesriigid ei tohi teostada vastaval alal ühtegi muudatust, mis mõjutaks ala tähtsust. Ala muutmise absoluutsest keelust vähem piirav vahend ei tagaks ala ökoloogilist tähtsust piisavalt.

31. Freistaat Baiern on seevastu seisukohal, et direktiivi eesmärki ei tohi küll ohustada ega ka kahjustada, kuid sellega ei kaasne alade muutmise absoluutne keeld. Komisjonile esitatud siseriiklikesse loeteludesse kantud alade kahjustamise keeld ei tähenda, et iga muudatus on keelatud.

32. Loodusdirektiivi artikkel 6 sätestab kaitsemeetmed, mida peab võtma alade suhtes, mida komisjon on kandnud ühenduse tähtsusega alade loetelusse. Selle lõige 4 sätestab: „Kui hoolimata negatiivsest hinnangust kava või projekti tagajärgedele ala suhtes ja alternatiivsete lahenduste puudumisel tuleb kava või projekt üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel siiski ellu viia, peab liikmesriik võtma kõik vajalikud asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe kaitse. Liikmesriik teatab komisjonile vastuvõetud asendusmeetmetest. Kui asjaomasel alal esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/ või esmatähtsaid liike, võib kaaluda ainult neid seisukohti, mis on seotud rahva tervise või avaliku julgeolekuga, esmatähtsate soodsate tagajärgedega keskkonnale või komisjoni arvamuse kohaselt muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjustega.”

33. Loodusdirektiivi artikli 6 lõike 4 kohaselt ei ole tegemist alade muutmise absoluutse keeluga. Siiski on kavade ja projektide teostamine oluliselt piiratud. Teatud kavasad ja projekte saab vaid üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel siiski ellu viia. Sealjuures kehtivad esmatäht-

sate looduslike elupaigatüüpidega erikaitsealadele rangemad nõuded.

34. Olen arvamusel, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 4 tingimusi tuleb vastavalt kohaldada, kuni komisjon on loetelu kindlaks määranud. See tähendab, et kavade või projektide kindlaksmääramisel tuleb arvesse võtta teisi huvisid. Alade kaitseks kehtestatav alade muutmise absoluutne keeld on seda sätet arvestades liiga range.

35. Kuid liikmesriigid peavad hoolitsema selle eest, et muu hulgas direktiivi põhjenduses 6 ja artikli 3 lõikes 1 sätestatud looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärgid ei oleks tõsiselt ohustatud. Kavasid ja projekte saab seetõttu vaid siis teostada, kui need ei kahanda siseriiklikul tasandil ala ökoloogilist tähtsust. Sealjuures peavad liikmesriigid astuma vajalikke samme selleks, et mõju aladele oleks minimaalne ja nad peavad võtma kõige vähem kahjulikke meetmeid, mis koos ei vii selleni, et ala kaotab oma peamise väärtuse.

36. Eelkõige peab loodusdirektiivi artikli 6 lõike 4 tingimusi kohaldama kitsalt aladele,

kus esinevad esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid ja esmatähtsad liigid. Neid tuleb kaitsta ähvardavate ohtude eest. Direktiivi põhjenduses 6 rõhutatakse, et liikmesriikide Euroopa territooriumil muutub looduslike elupaikade olukord järjest halvemaks ja üha rohkem looduslikke liike on tõsiselt ohustatud; samas on märgitud, et võttes arvesse, et ohustatud elupaigad ja liigid moodustavad osa ühenduse looduspärandist ja neid ähvardavad ohud on tihti piiriülest laadi, tuleb nende säilitamiseks võtta meetmeid ühenduse tasandil. Oluline on ka meetmete kiire võtmine alade kaitseks, nagu seda on soovitatud direktiivi põhjenduses 5.¹¹

37. Siseriikliku kohtu ülesanne on hinnata, kas kiirtee A 94 projekti teostamise tõttu halveneb ala kvaliteet ning kas siseriiklikul tasandil väheneb seeläbi ala ökoloogiline tähtsus.

38. Arvestades eelnevaid kaalutlusi, ei ole kolmandale küsimusele vaja vastata.

¹¹ – Meetmete kiire võtmine ei ole võimalik seetõttu, et liikmesriigid esitasid alade loetelu suure hilinemisega. Loodusdirektiivis sätestatud ajakava kohaselt oleks ökoloogiline võrgustik pidanud olema loodud 10. juuniks 2004.

V. Ettepanek

39. Tuginedes eelnevale, teen Euroopa Kohtule ettepaneku langetada järgmine otsus:

Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta koostoimes eelkõige EÜ artikliga 10 ja EÜ artikliga 249 peavad liikmesriigid tagama, et kavade või projektide teostamisega ei kahjustata liikmesriikide poolt ühenduse loetelusse lisamiseks esitatud alade või alade, mis oma tunnuste alusel tuleks lisada ühenduse loetelusse, ökoloogilist tähtsust, mis ohustaks tõsiselt loodusdirektiiviga ette nähtud eesmärki; siseriikliku kohtu ülesanne on hinnata, kas see on ka nii vaidlusaluse kava puhul.